

KONKURENTSIAMET

Aastaraamat 2016

KONKURENTSIAMET

Auna 6

10317 Tallinn

Tel: (+372) 667 2400

info@konkurentsiamet.ee

<http://www.konkurentsiamet.ee>

Peadirektor

Märt Ots

mart.ots@konkurentsiamet.ee

Konkurentsisteemide juhataja-peadirektori asetäitja

Kristel Rõõmusaar

kristel.roomusaar@konkurentsiamet.ee

Regulatsiooniteemide juhataja-peadirektori asetäitja

Küllli Haab

kylli.haab@konkurentsiamet.ee

Välis- ja avalike suhete osakonna juhataja

Maarja Uulits

maarja.uulits@konkurentsiamet.ee

SISUKORD

EESSÕNA	4
Konkurentsiametist	5
Koostöö	6
Konkurentsijärelevalve	10
AS-i Tallink Grupp pakutud kohustus seoses online-agentide müügivõimalustega	10
Konkurentsiameti ettekirjutus MTÜ-le Lääne-Viru Jäätmekeskus turgu valitseva seisundi kuritarvitamise lõpetamiseks.....	11
Ettepanek pensionifondi osakute vahetamise lihtsustamiseks.....	12
Ettepanek avada bussiturg vabale konkurentsile	13
Koondumiste kontroll	14
Kasiinode koondumine	15
Koondumised mootorikütuste jaemüügi kaubaturul	17
Valdkondade regulatsioon	18
Üleeuroopalised võrgueeskirjad.....	18
Elektrilevi OÜ võrgutasude vähendamine.....	18
Võlakapitali kaasamise hind ja osakaal reguleeritud sektorite ettevõtetes	19
Hinnang põhivõrgu elektrivarustuse kvaliteedile	20
Ülevaade veeteenuse hindade kooskõlastamisest perioodil 2011-2016	21
Siseriiklike kirjade kandekiirus	22

Head lugejad!

Paraku jääb 2016. aasta meelde eelkõige poliitilise turbulentsiga. Kahtlemata mõjutab poliitika ka konkurents- ja regulatsiooniteemasid. Konkurentsiametite ja regulaatorite sõltumatuse teema on alati fookuses olnud. Otsused peavad olema poliitiliselt sõltumatud ning lähtuma rangelt seadusandlusest ja majanduslikust analüüsist. Paratamatult on mingi osa ettevõtlusest kas riigi või kohaliku omavalitsuse omandis ning oluline on tagada kõikide ettevõtjate võrdne kohtlemine, olenemata nende omandivormist. Muuhulgas on Konkurentsiameti ülesandeks analüüsida olukorda erinevates sektorites ja ka siin võivad riigi või kohaliku omavalitsuse nägemused erinevad olla. On äärmiselt oluline, et amet saaks käsitleda probleeme sõltumatuna ja anda soovitusi, kui mõnes eluvaldkonnas saaks konkurents- ja vaba ettevõtlust arendada.

Üheks läbivaks teemaks on viimastel aastatel olnud konkurentsineutraalsus. See tähendab, et riigi või kohaliku omavalitsuse teenuste osutamisel lähtutakse vaba konkurents- ja ettevõtluse printsibist. Kui erasektor on valmis mõnda teenust sama kvaliteediga, kuid soodsama hinnaga osutama, ei tohiks riik ega kohalik omavalitsus seda keelata. Teenuse osutaja valik peab toimuma avatult ja ausa konkurentsitingimustes. Mitmete tegevusalade osas oleme harjunud, et teenuse pakkujaks on riik või kohalik omavalitsus. Näiteks tervishoiu-, sotsiaalhoolekande- või erinevate kommunaalteenuste puhul ei teki meil reeglina mõtet, et neid võiks osutada erasektor. Samas peaks olema julgust ka nende teemadega tegeleda. Selliste poliitiliselt tundlike teemadega ei saa tegeleda Konkurentsiamet, millel puudub sõltumatus.

Euroopa Liidu elektri- ja gaasituru direktiivid sätestavad, et vastavat sektorit reguleeriv asutus, Eestis Konkurentsiamet, peab olema nii poliitiliselt kui ka sektoris tegutsevatest ettevõtjatest sõltumatu. Mul on siiralt hea meel, et vastav direktiiv on väljatöötatud ka konkurentsiametite osas. Eelnõus on väga selgelt sätestatud nõue ametite sõltumatusele. Eestil on au olla Euroopa Liidu Nõukogu eesistuja 2017. aasta teisel poolaastal ja selle olulise direktiivi elluviimisele kaasa aidata.

Mul on väga hea meel, et Konkurentsiamet on rahvusvaheliste võrgustike ja organisatsioonide liige ning seda eriti demokraatliku, vaba ja madala korruptsioonitasemega riigi esindajana. Olen aina enam veendunud, et just need on peamised alused, mis teevad Konkurentsiameti edukaks ja võimaldavad seatud ülesandeid efektiivselt täita.

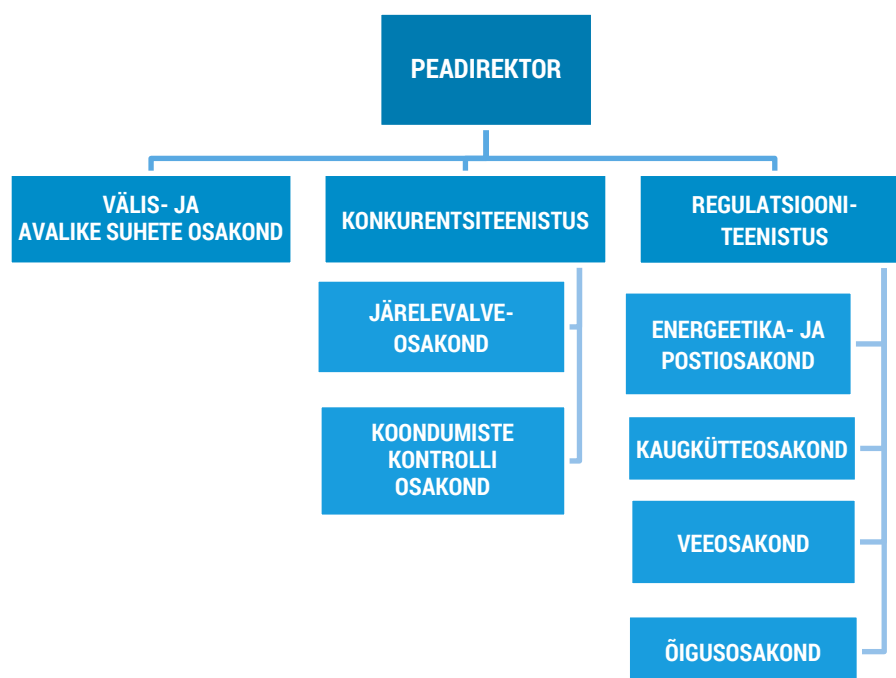
Heade soovidega

Märt Ots
Peadirektor

KONKURENTSIAMETIST

Konkurentsiamet teostab riiklikku järelevalvet konkurentsi, elektri, maagaasi, kaugkütte, posti, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni ning raudtee valdkondades. Lisaks lahendatakse lennujaamatasudega seotud vaidlusi ja lennujaama kasutajate kaebusi. Amet kuulub Justiitsministeeriumi valitsemisalasse.

Konkurentsiametile pandud ülesanded on jaotatud kahe teenistuse vahel. **Konkurentsiamet** teostab konkurentsialast järelevalvet, kontrollib ettevõtjate koondumisi, analüüsib konkurentsiolukorda ning tegeleb konkurentsialase teadlikkuse tõstmisega. **Regulatsiooniteenistus** teostab hinnaregulatsiooni ja turu järelevalvet elektri, maagaasi, kaugkütte ja vee valdkondades, reguleerib postiteenuste turgu ja teostab järelevalvet raudteesektoris. Tugiteenuste (sh rahvusvahelised ja avalikud suhted, personalitöö, koolituste korraldamine, varahaldus, dokumendihaldus) toimimise eest vastutab **välis- ja avalike suhete osakond**.

Joonis 1. Konkurentsiameti struktuur

2016. aasta lõpu seisuga töötas ametis 46 teenistujat, kellest 42 olid ametnikud ja 4 töötajad. Soolise jaotuse järgi oli teenistuses ligi 30% mehi ja 70% naisi. Teenistuja keskmine vanus on 43 aastat ja keskmine ametis töötamise staaž on 11,7 aastat.

Suurim osa teenistujatest on omandanud kõrghariduse majanduserialadel (ärijuhtimine, ärikorraldus, rahandus, ökonomika jne) või õigusteaduses. Lisaks on teenistujaid, kelle erialaks on näiteks soojusenergeetika, avalik haldus, keemia, materjalitehnoloogia.

KOOSTÖÖ

Konkurentsiamet peab väga oluliseks nii rahvusvahelist kui siseriiklikku koostööd. Amet osaleb erinevate tegevusvaldkondade töögruppide ja ühenduste töös ning võtab aktiivselt osa valdkondlikest aruteludest.

Teadmisi vahetatakse ja kogemusi jagatakse erinevate riikide konkurentsiasutuste ja valdkondlike regulaatoritega kahepoolsete suhete vormis, kuid peamine osa rahvusvahelisest suhtlusest toimub siiski vastavate koostöövõrgustike ja organisatsioonide vahendusel.

Euroopa konkurentsivõrgustik (ingl k *European Competition Network*, lüh ECN) on Euroopa Komisjoni Konkurentsi Peadirektoraadi ja Euroopa Liidu riikide konkurentsiasutuste vaheline koostöövorm. Euroopa konkurentsireegleid rakendavad kõik võrgustiku liikmed ning reeglite ühetaoliseks kohaldamiseks on vajalik vastavate asutuste informatsiooni vahetamine ning parimate praktikate jagamine.

Euroopa konkurentsiasutused (ingl k *European Competition Authorities*, lüh ECA) on mitteametlik koostöövõrgustik, mis ühendab Euroopa Liidu konkurentsiameteid, Euroopa Komisjoni ja EFTA liikmesriikide konkurentsiameteid, et arutleda konkurentsivaldkonda puudutavate probleemide üle ning jagada kogemusi.

OECD konkurentsikomitee (ingl k *OECD Competition Committee*) on Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni komitee, mis keskendub konkurentsiküsimustele piirkonnas, mis hõlmab kõiki 35 organisatsiooni liikmesriiki.

Rahvusvaheline konkurentsivõrgustik (ingl k *International Competition Network*, lüh ICN) on ülemaailmne võrgustik, millel on liikmeid igast maailma piirkonnast, väga erineva suuruse ja võimekusega konkurentsiasutuste hulgast. Võrgustik on mitteametlik ning see on suunatud pigem kontaktide hoidmisele ja ühetaolise arusaama loomisele konkurentsireeglitest ja nende rakendamisest.

Energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööameti (ingl k *Agency for the Cooperation of Energy Regulators*, lüh ACER) keskne roll on EL ühtsete võrgu- ja turueeskirjade väljatöötamine, et suurendada konkurentsi. Amet kooskõlastab piirkondlikke ja piirkondadeüleseid algatusi, mis soodustavad turgude integreerimist. Ta jälgib Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustiku tööd, eelkõige nende üleliidulisi võrgustiku arendamise kavasad.

Euroopa Liidu energiaregulaatorite assotsiatsioon (ingl k *Council of European Energy Regulators*, lüh CEER) loodi sõltumatute Euroopa energiaregulaatorite koostöö koordineerimiseks. Assotsiatsiooni eesmärk on lihtsustada ühtse, konkurentsivõimelise, efektiivse ja kestliku energia siseturu loomist.

Ida- ja Kesk-Euroopa energiaregulaatorite assotsiatsioon (ingl k *Energy Regulators Regional Association*, lüh ERRA) on rahvusvaheline energiaregulaatorite ühendus, millesse kuuluvad 37 asutust peamiselt Kesk-Euroopast ja Euraasia regioonist, kuid samuti USA, Kamerun ning Aafrika riikide regulaatorite ühendus ECOWAS. ERRA asutati 2000. aastal eesmärgiga vahetada informatsiooni energiasektorit reguleerivate asutuste vahel. Konkurentsiameti peadirektor Märt Ots valiti 10. mail toimunud ERRA peakohtumisel järgmiseks kaheks aastaks ühenduse esimeheks.

OECD regulaatorite töögrupi eesmärk on erinevate regulatsioonipraktikate vahetamine erinevates sektorites ja regulaatorite efektiivsuse ja sõltumatuse võrdlemine.

Regionaalse gaasituru koordineerimisgrupi eesmärk on välja töötada ühtne Balti ja Soome gaasiturg. Regulaatorite eesmärk on välja töötada ühtne hinnastamisskeem, lähtudes sisend-väljundpunktidest.

Euroopa veeregulaatorite ühendus (ingl k *European Water Regulator*, lüh WAREG) asutati 2014. aastal kaheteistkümne Euroopa riigi veeregulatsiooni või arendusega tegeleva organisatsiooni eestvedamisel. Tänapäevaks on ühenduses 20 liiget ja 4 vaatlejat. WAREGi regulatsiooni töörühmas on vaatluse all *benchmarking*´u rakendamine eri riikide veeregulatsioonis ja institutsionaalses töörühmas tegeletakse veeteenuse hinna taskukohasuse küsimustega. 2016. aasta detsembris võõrustas Konkurentsiamet WAREGi töökohtumist Tallinnas.

Sõltumatute raudteeregulaatorite ühendus (ingl k *Independent Regulators' Group-Rail*, lüh IRG-Rail) on sõltumatuid riiklikke raudtee regulaatoreid ühendav grupp, kuhu kuuluvad 29 riigi esindajad. IRG-Rail töötab läbi Euroopa Komisjoni poolt plaanitavate õigusaktide muudatusi ning teeb vajalikke täiendus- või muutmissettepanekuid.

Euroopa raudteeregulaatorite kontaktgrupp (ingl k *European Network of Rail Regulatory Bodies*, lüh ENRRB) on Euroopa Komisjoni loodud riiklikke raudteeregulaatoreid ühendav institutsioon, kuhu kuuluvad 26 Euroopa Liidu liikmesriigi esindajad. ENRRB põhiülesandeks on abistada Euroopa Komisjoni delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel, hõlbustada aktiivset koostööd ja teabevahetust riiklike raudteeregulaatorite vahel.

Euroopa postiregulaatorite grupp (ingl k *European Regulators Group for Postal Services*, lüh ERGP) liikmeteks on 28 EL liikmesriiki. ERGP ülesandeks on anda nõu Euroopa Komisjonile postiteenuste osas ja edendada liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni vahelist koostööd ja suhtlust.

Euroopa postiregulatsiooni komitee (ingl k *European Committee of Postal Regulation*, lüh CERP) roll on uurida postiregulatsiooni teemasid Euroopa kontekstis, arvestades samal ajal ka regulatiivseid muudatusi. CERP hindab ka rahvusvahelise regulatsiooni mõju riikides ja suhtleb vastavate rahvusvaheliste postiregulatsiooniga tegelevate organisatsioonidega.

Ülemaailmse postiliidu (ingl k *Universal Postal Union*, lüh. UPU) Euroopa töögrupid. UPU on peamine postisektori osapoolte vahelise koostöö vorm. UPU täidab ühtlasi nii nõuandja kui ka kontaktpunkti rolli, pakkudes vajadusel ka tehnilist tuge. UPU kehtestab reegleid rahvusvahelisele kirjavahetusele ja annab soovitusi, et edendada kirja-, paki- ja finantsteenuste mahtude kasvu ja parandada teenuse kvaliteeti kasutajate jaoks.

Kõige tihedam koostöö seob Konkurentsiametit naaberriikide kolleegidega. Sageli tegutsevad ettevõtjad mitmes omavahel piirnevas riigis ja asutuste väljakutsed on sarnased. Läti, Leedu ja Soome kolleegidega toimuvad iga-aastased kohtumised nii konkurentsiasutuste kui energia- ja postiregulaatorite poolel. 2016. aastal võõrustas Konkurentsiamet Eestis regionaalset konkurentsikonverentsi, Balti elektriturufoorumit ja Balti gaasiturufoorumit. Soome Konkurentsi- ja tarbijakaitseameti kutsel viibis Konkurentsiameti delegatsioon õppevisiidil Helsingis, kus mõlema ameti esindajad andsid ülevaate olulisematest konkurentsivaldkonnas läbi viidud menetlustest. 2017. aastal toimub sarnane kohtumine Eestis.

Regionaalne konkurentsikonverents toimus 26.-27. mail Viljandis. Balti riikide iga-aastase kohtumise peamine väärtus on kogemuste ja teadmiste jagamine menetlejate tasemel. Sel aastal räägiti lisaks menetletud juhtumitele ka konkurentsiasutuste rollist vaba konkurentsi tagamisel. Lisaks Läti, Leedu ja Eesti konkurentsiametitele osalevad kohtumistel aktiivselt ka kolleegid Soomest.

Balti gaasiturufoorum toimus 3. novembril Tallinnas. Balti, Soome ja Poola regulaatorite ja turuosaliste arutluse all olid gaasiturgude harmoniseerimise küsimused, turgude kiired arengud, ühtse turu loomise alused ja turgude ühenduste projektid. Balti ja Soome gaasituru paremaks toimimiseks kaaluti võimalusi minna kogu regioonis üle ühtsetele gaasi ja võrguteenuse hinnastamise põhimõtetele.

Balti elektriturufoorum toimus 4. novembril. Foorumi peateemadeks olid viimased arengud Balti, Soome ja Poola elektriturgudel. Anti ülevaade piiriüleste võimsuste arvutamisest ja jaotamisest Baltikumis, samuti võrgueeskirja „Võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised“ juurutamisest ning Balti ühisest bilansituru mudelist.

Võimaluste piires on amet panustanud ka koostöö- ja abiprojektidesse. Varasemalt on osaletud näiteks Moldova konkurentsiametnike koolitamises. 2016. aastal algas Välisministeeriumi Arengukoostöö ja Humanitaarabi fondist finantseeritav ja TTÜ õiguse instituudi eestvedamisel läbiviidav arengukoostööprojekt, mille raames viibisid Konkurentsiameti eksperdid 21.-24.11 Georgias. Projekti „*Digital Single Market as a Key element in EU-oriented Georgian Higher Education*“ üheks eesmärgiks on koostöö edendamine, kogemuste jagamine ja oskusteabe vahetamine Konkurentsiameti ja Georgia konkurentsiasutuse vahel.

Väliskoostöö kõrval on ühtviisi oluline ka siseriikliku koostöö edendamine. Seda nii avaliku sektori asutuste kui ettevõtjate ning ettevõtjate liitudega. 2016. aastal sõlmis Konkurentsiamet koostöölepingu Keskkonnainvesteeringute Keskusega.

Vabamas vormis kohtutakse erinevate koostööpartnerite ja ettevõtjatega igal aastal peetaval konverentsil „Konkurentsipäev“. „**Konkurentsipäev 2016**“ toimus 14. detsembril Tallinnas. Traditsiooniliselt tõi konverents kokku ettevõtjad, erinevate majandusvaldkondade asjatundjad ning ameti koostööpartnerid avalikust sektorist. Valdkondadest olid vaatluse all energeetika, lennundus, IT-valdkond, kaubandus, õlletööstus. Konverentsi peamine eesmärk on kuulata ettevõtjaid, kellega amet jagab olulisi väärtushinnanguid ning pöörata tähelepanu vaba konkurentsi olulisusele. „Konkurentsipäev 2016“ oli varasemate sündmustega võrreldes eriline selle poolest, et suurettevõtjate kõrval andsid päevale oma hääle ka väiksemad ettevõtjad.

KONKURENTSIJÄRELEVALVE

Konkurentsijärelevalve alane tegevus jaguneb suures osas kaheks: konkurentsi kahjustavaid kokkuleppeid ja turgu valitsevat seisundit omavate ettevõtjate tegevust puudutavate juhtumite lahendamine. See tähendab Konkurentsiameti jaoks nii kriminaal-, väärteo- kui haldusmenetluste läbiviimist. Lisaks analüüsitakse konkurentsiolukorda erinevates majandussektorites ja tehakse vajadusel valdkonna eest vastutavatele ministriumitele ettepanekuid konkurentsiolukorra parandamiseks.

AS-i Tallink Grupp pakutud kohustus seoses online-agentide müügivõimalustega

Konkurentsiamet uuris reisievetvõtja Boarding Pass OÜ kaebuse alusel AS-i Tallink Grupp tegevuse vastavust konkurentsiseadusele. Avalduse kohaselt lõpetas AS Tallink Grupp avaldajale piletite müügiks vajaliku Public API Torpedo ühenduse pakkumise ja keeldus agendilepingu pikendamisest, mille alusel müüs Boarding Pass OÜ oma veebilehel edasi AS-i Tallink Grupp opereeritavate liinide laevapileteid.

Konkurentsiamet jõudis esialgses seisukohas järeldusele, et AS Tallink Grupp võis olla rikkunud konkurentsiseadust, sest online-agentidele ei olnud tagatud piisav võimalus piletite müügiks. Menetluse käigus küsis amet ka teistelt Eestis tegutsevatelt laevaliinide operaatoritelt andmeid laevapiletite edasimüügiteenuse ostmise kohta reisiagentidelt Eestis ning tuvastas, et AS Tallink Grupp omab turgu valitsevat seisundit laevapiletite edasimüügiteenuse ostmisel reisiagentidelt. Turgu valitsevas seisundis olev ettevõtja peab järgima konkurentsiseadusega kehtestatud piiranguid.

Ameti esialgse seisukoha järgselt esitas AS Tallink Grupp Konkurentsiametile taotluse kohustuse võtmiseks. Konkurentsiseaduse kohaselt peab võetav kohustus olema suunatud konkurentsiolukorra parandamisele ja sobiv rikkumise kahjulike mõjude lõpetamiseks.

Konkurentsiamet kiitis 03.06.2016 heaks AS-i Tallink Grupp pakutud kohustuse, mille kohaselt luuakse AS-i Tallink Grupp reisija pileteid ja muid teenuseid vahendada soovivatele online-agentidele võimalus liidestada oma online müügisüsteem AS-i Tallink Grupp piletite broneerimis- ja müügisüsteemiga. Seeläbi tekib online-agendi klientidel võimalus osta agendi online müügikeskkonnas AS-i Tallink Grupp teenuseid. Lisaks kohustub AS Tallink Grupp pidama heas usus läbirääkimisi online-vahenduse võimaldamiseks kõikide omal algatusel AS-i Tallink Grupp poole pöörduvate reisievetvõtjatega, kes vastavad teatud tingimustele. Kokkuleppe saavutamisel online-agendiga kohustub AS Tallink Grupp viima läbi vajalikke arendus- ning liidestamistöid jms tegevusi.

Online-agendid, kes soovivad vahendada AS Tallink Grupp teenuseid ning liidestada oma online müügisüsteem AS-i Tallink Grupp piletite broneerimis- ja müügisüsteemiga, peavad pöörduma vastava sooviga AS-i Tallink Grupp poole.

Konkurentsiameti hinnangul lahendab võetud kohustus tõhusalt need konkurentsiprobleemid, millele amet menetluse käigus viitas.

Konkurentsiameti [otsus](#) ja pakutud [kohustused](#) on kättesaadavad ameti kodulehelt.

Konkurentsiameti ettekirjutus MTÜ-le Lääne-Viru Jäätmekeskus turgu valitseva seisundi kuritarvitamise lõpetamiseks

Eesti Jäätmekäitlejate Liit palus Konkurentsiametil kontrollida, kas Vinni vallas korraldatud jäätmeveo hinnatõus on kuludega põhjendatud ning kas MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus on kuritarvitanud turgu valitsevat seisundit. Konkurentsiamet viis asjaolude kontrollimiseks läbi järelevalvemenetluse.

MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus on erinevate omavalitsuste loodud ettevõtja, kes korraldab nende territooriumitel jäätmekäitlust. Sisuliselt vahendab ta jäätmekäitlejate ja –vedajate teenust tarbijatele ning lisab teenustasule jäätmevaldajate üle arvestuse pidamise ja arveldamise eest oma juurdehindluse. MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus omab Sõmeru vallas, Vinni vallas ja Rakvere linnas turgu valitsevat seisundit, olles nendes omavalitsustes ainus vastava teenuse osutaja. Turgu valitsevat seisundit omava ettevõtja poolt teenusele kehtestatud hind peab vastama selle teenuse majanduslikule väärtusele, sealhulgas peab hind olema kulupõhine ja see võib sisaldada põhjendatud kasumit.

Amet analüüsis nimetatud omavalitsustes segaolmejäätmete mahutite tühjenduse ja äraveo hindasid ning leidis, et juurdehindlus on võrreldes samaväärset teenust osutavate teiste ettevõtjatega märkimisväärselt kõrgem. Seega on Vinni vallas, Rakvere linnas ja Sõmeru vallas kehtestatud hinnakirjades MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus turgu valitsevat seisundit omava ettevõtjana kehtestanud ebaõiglaselt kõrge hinna ning ettevõtja on kohustatud hinnad seadusega kooskõlla viima. Kui sama teenust osutataks konkurentsiolekorras, kujuneks hind eeldatavalt odavamaks, sest konkureerivatel ettevõtjatel ei oleks võimalik võtta tegelikke kulusid mitmekordselt ületavaid tasusid. Jäätmevaldajate üle arvestuse pidamine ja nendega arveldamise teenus on kulude mõistes samaväärne eraettevõtjate teostatava kliendihaldusega, seega võttis amet aluseks teiste Eestis tegutsevate jäätmekäitlejate keskmise kliendihalduskulu (osakaal lõpptarbijatelt saadud tasudelt umbes 8%). Kasumi osas võrdles amet teiste samal tegevusalal tegutsevate ettevõtjate kasumi suurust. Võttes tegevusalana arvesse jäätmekogumist (ärikasumi marginaal keskmiselt 7%), mis on vahendamiseiga võrreldes konkurentsiriskile avatud, siis ei tohiks MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskuse kasumlikkus kindlasti olla suurem. Arvestades kolme põhilise jäätmekäitleja kliendihalduskulude osakaalu kõikidest kuludest, mis on umbes 8% ning lisades sinna Statistikaameti andmetel keskmise jäätmekogumisega tegeleva ettevõtja ärikasumi marginaali, milleks on 7%, siis juurdehindlus tohib MTÜ Lääne-Viru keskusel olla maksimaalselt 15%.

Konkurentsiamet tegi konkurentsiseaduse rikkumise kõrvaldamiseks 24.05.2016 MTÜ-le Lääne-Viru Jäätmekeskus ettekirjutuse, et segaolmejäätmete mahuti tühjenduse ja äraveo hinnad viidaks konkurentsiseadusega kooskõlla. Amet kohustas ettevõtjat alandama juurdehindlusi selliselt, et kaalutud keskmine juurdehindlus ei ületaks 15%. MTÜ Lääne-Viru Jäätmekeskus vaidlustas Konkurentsiameti ettekirjutuse kohtus ning seoses lõpliku otsuse puudumisega ei ole ettekirjutus käesolevaks hetkeks jõustunud.

Konkurentsiameti [ettekirjutus](#) on kättesaadav ameti kodulehelt.

Ettepanek pensionifondi osakute vahetamise lihtsustamiseks

Konkurentsiamet tegi rahandusministrile ettepaneku pensionifondi osakute vahetamise ajaliste piirangute leevendamiseks. Samalaadsed ettepanekud tegi amet ka juba 2010. aastal ja 2013. aastal. Ettepaneku kohaselt võiks osakuomanikul olla võimalus vahetada pensionifondi senisest sagedamini, näiteks kord kuus. Alates 2011. aastast on olnud pensionifonde võimalik vahetada kolm korda aastas. Pärast seda on pensionifondide vahetajate arv märkimisväärselt kasvanud.

Rahandusminister esitas 2016. aasta septembris investeerimisfondide seaduse eelnõu, mis peaks fondivalitsejate vahelist konkurentsi suurendama. Ettepanekute kohaselt muudetakse erinevaid nõudeid paindlikumaks ja muuhulgas alandatakse osakute tagasivõtmise tasusid. Sellises olukorras on ameti hinnangul põhjust ka fondivahetuse ajalisi piiranguid veelgi leevendada.

Konkurentsiameti hinnangul on uue teenusepakkuja turule tulek keeruline olukorras, kus tal on võimalik olemasolevate osakuomanike pärast tõhusalt konkureerida vaid mõnel korral aastas. Kuigi vahetamise sageduse piiramist on õigustatud vajadusega vältida fondivalitsejate lühiajalisi investeeringuid, on tegemist kohmaka ja läbipaistmatu vahendiga, mis ei kohusta pensionifonde oma investeerimispoliitikat muutma. Teadaolevalt ei ole üheski teises majandusharus sellist regulatiivset piirangut rakendatud. Konkurentsiameti hinnangul tohiks ettevõtlusvabadust piirata üksnes siis kui selleks selged ja analüütiliselt tõendatavad kaalutlused.

Vaba konkurentsi tõhustamine pensionifondide vahetamise ajaliste piirangute leevendamise kaudu loob paremad eeldused intensiivsemaks hinnakonkurentsiks, sh teenustasude alandamiseks.

Konkurentsiameti [ettepanek](#) on kättesaadav ameti kodulehelt.

Ettepanek avada bussiturg vabale konkurentsile

Konkurentsiamet tegi 2016. aastal ettepaneku avada kaugbussiliinide turg vabale konkurentsile ja tühistada ühistranspordiseaduses liinilubade andmise piirangud, mille järgi puudub selgelt põhjendatud vajadus. Eestis on läbi aegade kehtinud kaugbussiliinide liinilubade andmise korraldus, mis on ühel või teisel viisil vaba konkurentsile takistanud. Paljudel juhtudel ei ole selge, millisel eesmärgil konkurentsile piiratakse või kas piirang seatud eesmäärke ka saavutada aitab.

Liinilubade andmise piirangud on ühistranspordiseaduses sõnastatud ebakonkreetselt ning piirangute täpsem sisustamine (sh valik avatud või suletud turuks) sisaldub Maanteeameti koostatud ja kehtestatud kaalutluspõhimõtetes.

Kaalutluspõhimõtete kohaselt tuleb väljumiste mõistlikust intervallist tihedama väljumise juures hakata liiniluba taotlust eraldi hindama. Konkurentsiameti hinnangul paneb mõistliku intervalli optimaalselt paika nõudluse ja pakkumise suhe. Lisaks ei ole arusaadav, millist tähendust see kriteerium omab olukorras, kus vedajatel on võimalik panna takistusega liiklema lisabusse. Näiteks Tallinn-Tartu ja Tartu-Tallinn liinidel väljub ühel vedajal mõnikord tiptundidel ühe ja sama liiniluba alusel 2 bussi. Teiseks küsitavaks kriteeriumiks on peatuste arv liinil. Sellega on tekkinud olukord, kus liiniluba saamiseks lisavad vedajad sõiduplaani võimalikult palju peatusi. Seejuures ei pruugita lähtuda sõitjate huvidest, vaid valitakse maanteeäärsed ja vähe kasutatud leidvad kohad.

Liinilubade andmisest keeldumise õigustamiseks puuduvad mõjuvad ning avalike huvide kaitsest lähtuvad põhjused. Kaugbussiliine opereerivad eraettevõtjad turutingimustel ning riik ei peaks uute liinide avamist piirama. Riik peaks kehtestama ühetaolised nõuded kõigile vedajatele, selle asemel et nõuda uutelt vedajatelt alati paremaid või vähemalt samaväärseid tingimusi. Kehtiv korraldus seab olemasolevad ja uued vedajad ebavõrdsesse konkurentsiolekorda, eelistades turul juba tegutsevaid vedajaid. Nii olemasolevad kui ka uued vedajad peavad saama turule siseneda ja seal tegutseda samadel tingimustel.

Suurimatel kaugliinidel on vedajate turuosad väga kõrged ja konkurents vähene, nt Tallinn-Tartu ja Tallinn-Narva liinidel on ühel vedajal rohkem kui 70%-line turuosa. Vaba konkurentsile rakendamise tulemuseks oleks vedajate ühetaoline kohtlemine, aga ka soodsamad pileti hinnad tarbijale.

Konkurentsiamet on teinud samalaadsed ettepanekud 2010. aastal ja 2012. aastal.

Konkurentsiameti [ettepanek](#) on kättesaadav ameti kodulehel.

KOONDUMISTE KONTROLL

Konkurentsiamet kontrollib ettevõtjate vahelisi koondumisi, mille osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot. Eelkõige on kontrolli eesmärk hoida ära turgu valitseva seisundi tekkimine või tugevnemine, mille kaudu võidakse takistada tõhusat konkurentsi kaubaturul.

2016. aastal viidi ametis läbi 37 koondumiste kontrolliga seotud menetlust. 2016. aastal esitati 35 koondumise teadet ja 2 teadet tuli üle eelnenud aastast. Koondumine lubati 37 juhul, neist 34 juhul tehti otsus seaduses lubatud 30 päeva jooksul. Kolmel juhul (Olympic Casino Eesti ja MC Kasiinod; Circle K Eesti AS ja Premium 7 ettevõtja osa; Eesti Keskkonnateenused AS ja OÜ Jaaksoni Linnahooldus) tehti otsus täiendava menetluse alustamise kohta. Täiendav menetlus viiakse läbi, et koguda täiendavaid andmeid ning selgitada välja, kas kontrollitava koondumise korral esineb konkurentsi kahjustavaid asjaolusid. Täiendava menetluse pikkus võib seaduse järgi olla neli kuud.

Koondumisviiside järgi jaotusid koondumised järgmiselt:

- 30 koondumise puhul oli tegemist ettevõtja poolt valitseva mõju omandamisega teise ettevõtja või tema osa üle (konkurentsiseaduse § 19 lg 1 p 2);
- 7 koondumise puhul oli tegemist ettevõtjate poolt ühiselt valitseva mõju omandamisega kolmanda ettevõtja või tema osa üle (konkurentsiseaduse § 19 lg 1 p 3).

Konkurentsiamet menetles aasta jooksul koondumisi järgmistes valdkondades:

➤ Hasartmängud	➤ Meditsiiniteenused
➤ Kinnisvara	➤ Jäätmekäitlus
➤ Haiglad	➤ Alkoholi jaemüük
➤ Taksod	➤ Meretransport
➤ Linnaste tootmine ja müük	➤ Bussivedu
➤ Kindlustus	➤ Aiakaubad
➤ Elektri-kaubad	➤ Toiduainetetööstus
➤ Gaas	➤ IT-toodete hulgemüük
➤ Pensionifondid	➤ Ehitusmaterjalid
➤ Logistikateenused	➤ Toidukaupade hulgemüük
➤ Mootorikütus	➤ Telekommunikatsioon
➤ Elektrivõrgud	➤ Lennutransport
➤ Spordikaubad	

Enamik ehk 25 koondumist toimus Eesti ettevõtjate vahel ning 4 koondumise puhul olid mõlemad koondumise osalised välismaised ettevõtjad. Kaheksal juhul olid koondumise osalised nii välisriigis registreeritud ettevõtja kui ka Eesti ettevõtja. Varasema aastaga võrreldes on Konkurentsiameti kontrollimisele kuuluvate koondumiste tehingute arv suurenenud 13%.

Kasiinode koondumine

Üks koondumine, mille puhul viis Konkurentsiamet läbi täiendava menetluse, puudutas hasartmängude valdkonda. 2015. aasta lõpus esitas OLYMPIC CASINO EESTI AS (edaspidi Olympic Casino) ametile koondumise teate, mille kohaselt soovis ta omandada 100% AS-i MC Kasiinod (edaspidi MC kasiinod) aktsiatest.

Olympic Casino opereerib Eestis 20 kasiinot, millest 16 asuvad Tallinnas ning ettevõtja üle omab valitsevat mõju OLYMPIC ENTERTAINMENT GROUP AS. Valitsev mõju MC Kasiinode üle kuulus koondumise eelselt AS-ile Alexela Entertainment. MC Kasiinod tegeleb hasartmängude korraldamisega, opereerides ühte mänguautomaatide mängusaali Tallinnas ja kolme mänguautomaatide mängusaali Tartus Monte Cristo kaubamärgi all.

Amet hindas koondumise mõju mänguautomaatide õnnemänguteenuste turule Eestis tervikuna, käsitledes sealhulgas eraldi ka kitsamaid geograafilisi piirkondi, kus koondumise osaliste äritegevus kattub (Tallinn ja Tartu).

Mängukohti on Eestis 2016. aasta jaanuari seisuga 54. Olympic Casinole kuulub Eestis 20 mängukohta ja MC Kasiinodele 4 mängukohta. Seega kuulub koondumise osalistele kokku 44,4% kõikidest mängukohtadest. Koondumise osaliste turuosa mänguautomaatide õnnemänguteenuse kaubaturul Eestis oli 2014. aastal kokku 67% ning seega on tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga. 2016. aasta jaanuari seisuga oli Tallinnas 34 mängukohta, millest 16 kuulus Olympic Casinole ja 1 MC Kasiinodele. Koondumise osalistele kuulus seega 50% Tallinnas asuvatest kasiinodest. Tartus oli 2016. aasta jaanuari seisuga 5 mängukohta, millest 1 kuulus Olympic Casinole ja 3 MC Kasiinodele.

Koondumise osaliste tegevuste vahel tekib horisontaalne kattuvus mänguautomaatide õnnemänguteenuse osutamise osas Eestis, sh Tallinnas ja Tartus. Olympic Casino oli suurima käibega mänguautomaatide õnnemänguteenuse osutaja juba koondumise eelselt ning peale MC Kasiinod üle valitseva mõju omandamist lisanduks Olympic Casinole veel 4 mängukohta. Ettevõtja turupositsiooni hindamisel on aga oluline kindlaks teha, kas ettevõtja saab tegutseda arvestataval määral sõltumata konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Konkurentsiamet hindas, kas Olympic Casinole koondumisega 4 mängukoha lisandumine annab ettevõtjale kaubaturul arvestataval määral sõltumatult tegutsemise võimaluse ning kahjustab sellega oluliselt konkurentsi.

Koondumise osaliste konkurendid olid seisukohal, et koondumine oluliselt konkurentsiolukorda ei mõjuta. Suurimateks konkurentideks mänguautomaatide õnnemänguteenuse osutamise kaubaturul on OÜ Novoloto (kaubamärk Fenikss Casino), AS IMG Kasiinod (kaubamärk Casino GrandPrix) ja Best4U OÜ (kaubamärk City Casino). Seega tegutseb Eestis peale koondumise osaliste veel mitmeid erinevaid ettevõtjaid ning tarbijale jääb ka koondumise järgmiselt võimalus valida endale peale Olympic Casino mõne konkureeriva ettevõtja mängukoht. Peamiste vähese mõju põhjustena öeldi, et ettevõtjad ei konkureeri sel turul hinna, vaid eelkõige mängusaali asukoha, atraktiivsuse, mängude valiku ja üldise emotsiooni osas. Lisaks konkureerib iga mängusaal oma vahetus läheduses oleva mängusaaliga ja ei ole olulist vahet, milline on mängusaali logo. Oluliselt suuremat mõju avaldab konkurentsile uute mängusaalide lisandumine.

Mänguautomaate, mis on oluline sisend teenuse osutamiseks, toodavad ja müüvad rahvusvaheliselt tegutsevad ning väljaspool Eestit asuvad ettevõtjad. Ameti hinnangul ei saavuta Olympic Casino koondumisega sellist positsiooni, mis võimaldaks tal tegutseda sõltumatult teenuse osutamiseks olulise sisendi tarnijast.

Amet andis koondumisele loa, sest oli seisukohal, et koondumise tulemusel ei muutu kaubaturgude struktuur sellisel viisil, et see kahjustaks oluliselt konkurentsi ning puuduvad asjaolud, mis tingiksid koondumise keelamise.

Koondumised mootorikütuste jaemüügi kaubaturul

2016. aastal jätkus ühinemiste trend mootorikütuste jaemüügi turul. Aasta jooksul laekus ametile neli koondumise teadet sektoris toimuvate koondumiste kohta. (OÜ Alexela Tanklad ja Mokter OÜ osa; Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osaühing Heleaas osa ning osaühing Järvejaam osa; AS Aqua Marina ja AS Raktoom osa; AS Aqua Marina ja AS Mahta Kütus osa). Kuna valdkonnas oli lühikese aja jooksul toimumas juba kolmas koondumine, siis viis amet põhjalikuma analüüsi läbi koondumise menetluses, mille puhul Circle K Eesti Aktsiaselts omandas valitseva mõju SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osaühing Heleaas osa ning osaühing Järvejaam osa üle.

Ameti hinnangul piirdub ostja seisukohast vaadatuna omavahel konkureerivate tanklate geograafiline ala tavapäraselt territooriumiga, mille läheduses ostja valdavalt liikleb. Seega on mootorikütuste jaemüügil konkurentsiolukorra hindamisel vaja piiritleda lokaalsemad alad kui kogu Eesti territoorium. Lokaalsemad alad katavad ligikaudu 10-minutilise autosõidu raadiuses koondumise osaliste tanklatest linnades ning ligikaudu 20-minutilise autosõidu raadiuses maapiirkondades. Lokaalsete turgude analüüsi tulemustest järeldus, et koondumise tulemusel ei teki ühelgi territooriumil sellist olukorda, kus koondumise osaliste tanklad oleksid ülekaalus. Kõikidel aladel on koondumise osalistele piisavalt konkurente.

Vaatamata mootorikütuste jaemüügi kaubaturu suletud iseloomule, kuhu sisenemine ning kus laienemine on eelkõige võimalik vaid konkurentide koondumise kaudu ning vaatamata osade konkurentide vastuseisule jäi amet seisukohale, et koondumine ei kahjusta oluliselt konkurenti. Sama saab öelda ka pärast 2016. aasta järjekorras viimast valdkonnas toimunud koondumise menetlemist, mis puudutas AS Aqua Marina poolt valitseva mõju omandamist AS Mahta Kütus osa üle. See tähendab, et koondumiste tulemusel mootorikütuste jaemüügil kaubaturu struktuur oluliselt ei muutunud. Turule jäid endiselt tegutsema neli suuremat konkurenti ning hulgaliselt väiksemaid turuosalisi.

	2016. aasta algus	2016. aasta lõpp	muutus
Olerex	79	88	9
Statoil/Circle K	54	77	23
Alexela	63	67	4
Neste	55	55	-

Tabel 1. Suuremate tanklakettide tanklate arvu muutus 2016. aastal

VALDKONDADE REGULATSIOON

Konkurentsiameti regulatsiooniteenistuse kanda on hinnaregulatsiooni ja turu järelevalve teostamine erinevates valdkondades. Ameti regulatsiooni alla kuuluvad elektri-, maagaasi-, kaugkütte-, vee- ja postisideteenustega tegelevad ettevõtjad. Lisaks analüüsib teenistus ka valdkondade arenguid ja kitsaskohti.

Üleeuroopalised võrgueeskirjad

Kolmanda energiapaketiga nähakse ette õigusraamistiku ühtlustamine Euroopa tasandil. Üleeuroopalisi võrgueeskirju rakendatakse üha enam gaasi ja elektri hulgimüügituru igapäevase toimimise käigus.

Turu toimima hakkamiseks tuleb esmalt tagada, et kõik turuosalised saavad kasutada olemasolevat gaasi- ja elektritaristut mittediskrimineerival viisil ja õiglase hinnaga. Prioriteediks on seega seatud võimsuse jaotamine ja võrkude ülekoormuse juhtimine ning eelkõige võrkude ühendamine, mis peaks soodustama piiriülest kauplemist gaasi ja elektriga. Samuti tuleb keskenduda lühiajalise kauplemise hõlbustamisele ja kõrvalteenuste turgude väljatöötamisele, et osalemine oleks võimalik uutele tulijatele, sealhulgas taastuenergia tootjatele. Oluline on välja töötada tooted, millega kaubeldakse nn lühiajalisel turul ning et uued tooted võimaldaksid ostjatel ja müüjatel kohandada reaajas gaasi ja elektri ostukoguseid, osta lühikese etteteatamise ajaga või müüa kavandamata jääki. Peame muutma oma energiasüsteeme paindlikumaks, seda ennekõike seoses aina kasvava tuule- ja päikeseenergia kasutuselevõttuga.

Sellela seoses tuleb arvesse võtta põhi- ja jaotusvõrguettevõtjate vahelise vastasmõju muutumist, mis on tingitud võrkude arukamaks muutumisest. Piiriülesed tasakaalustamisturud on olulised selleks, et tasakaalustavaid ressursse saaks riikide vahel tõhusalt jaotada. See omakorda suurendaks varustuskindlust ja vähendaks süsteemi tasakaalustamise kulusid. Tänapäevase seisuga on vastu võetud ning ootel mitmed võrgueeskirjad nii elektri- kui ka gaasivaldkonnas.

Elektrilevi OÜ võrgutasude vähendamine

2015. aastal leidis Konkurentsiamet pärast Elektrilevi OÜ 2014. aasta auditeeritud majandusaasta aruandes toodud andmete analüüsimist, et ettevõtte võrgutasude arvutamise aluseks olevad kulud ja tulukus võivad edaspidi enam mitte olla kooskõlas elektrituruseaduse põhimõtetega. Sellest lähtudes ja võttes arvesse Elektrilevi OÜ võrgutasude arvutamise aluseks olevate kulude ja tulukuse võimalikku vähenemist 2017. aastal, alustas Konkurentsiamet 25.11.2015 järelevalvemenetlust ettevõtte võrgutasude elektrituruseadusega vastavusse viimiseks.

2016. aasta lõpus tehti OÜ-le Elektrilevi ettekirjutus, sest amet tuvastas, et ettevõtja rakendatavad võrgutasud ei ole kulupõhised. Konkurentsiamet nõudis ettevõtjalt võrgutasude langetamist 6,7% võrra. Keskmisele kodutarbijale tähendanuks see elektri lõpphinna langemist 3,6%, arvestades, et võrgutasud moodustavad lõpphinnast umbes poole.

Peamiseks võrguteenuse hinna languse põhjuseks on võrgukadude vähenemine. Ettevõtja võrgukaod on vähenenud 4,5%-ni. Seda on oluliselt mõjutanud ka kaugloetavatele arvestitele üleminek. Samuti mõjutas hinna langust kadude elektri hinna vähenemine, sest võrreldes eelnevate aastatega on elektri börsihind oluliselt langenud. Lisaks on langenud intressimäärad, mis on aluseks ettevõtja poolt teenitava kasumi arvutamisel.

Elektrilevi OÜ esitas 13.02.2017 ametile võrgutasude alandamise taotluse. Konkurentsiamet kooskõlastas 16. märtsil 2017. a ettevõtja võrgutasud, mis olid kooskõlas elektriturseadusega ning millega säästetakse tarbijatele ligikaudu 18,5 miljonit eurot.

Võlakapitali kaasamise hind ja osakaal reguleeritud sektorite ettevõtetes

Reguleeritavate ettevõtjate teenuste hindade põhjendatuse kontrollimiseks on kehtestatud eriseadused, mis sätestavad hindade kujundamise aluspõhimõtted. Teenuse hind peab katma põhjendatud kulutused, vajalikud investeeringud ning mõistliku kasumi. Kasumlikkust piiratakse kaalutud keskmise kapitali hinnaga (lüh WACC), mille määramisel on muuhulgas oluline hinnata võla- ja omakapitali hinda ning kapitali struktuuri ehk võla- ja omakapitali vahekorda.

Mõistliku ärikasumi arvutamine monopoolse teenuse hinnakomponendina on vajalik selleks, et vältida olukorda, kus turgu valitseval ettevõtjal võiks tekkida võimalus teenida teenuse müügist ülikasumit. Loomulikult, turumajanduslikul teel kujundaks mõistliku kasumi konkurents.

Amet viis läbi analüüsi, et selgitada välja, millised on reguleeritud sektorites ettevõtjates tegelikud võlakapitali kaasamise hinnad ja osakaalud võrreldes Konkurentsiameti WACC-i juhendis kasutatud näitajatega ning kas võlakapitali hinnad on piisavad selleks, et tagada pangalaenu kaudu ettevõtja finantseerimine.

Eestis kujuneb regulatiivne võlakapitali hind riskivaba tulumäära, riigi riskipreemia ja ettevõtja võlakapitali riskipreemia summana ning regulatiivseks võlakapitali osakaaluks võetakse 50%. Tavaliselt võetakse riskivaba tulumäära aluseks likviidne pikaajaline valitsuse võlakiri. Kuna Eesti ei ole pikaajalise tähtajaga võlakirja emissioone korraldanud, siis kasutatakse riskivaba tulumäärana Saksamaa 10-aastase võlakirja keskmisi tulususi, millele lisatakse Eesti riigi riskipreemia ja ettevõtja võlakapitali riskipreemia.

Analüüsi kaasati reguleeritud sektorite ettevõtjaid ning nende tegelikke võlakapitali hindasid ja osakaale võrreldi regulatiivse WACCi juhendis toodud näitajatega. Kokku kaasati 111 ettevõtjat, sh 51 soojusettevõtjat, 14 elektrienergia põhi- ja jaotusvõrgu ettevõtjat, 8 maagaasi jaotusvõrgu ettevõtjat ja 38 vee-ettevõtjat.

Analüüsi tulemusena selgus, et majandusaasta aruannetes toodud näitajate alusel kujunes kaasatud ettevõtjate aritmeetiliseks keskmiseks võlakapitali hinnaks 2,64%, mis on 1,69 protsendipunkti madalam kui WACCi juhendis toodud võlakapitali keskmine regulatiivne näitaja. Ettevõtjate võlakapitali aritmeetiliseks keskmiseks osakaaluks kujunes 33,95%, mis on 16,05 protsendipunkti madalam kui WACCi juhendis toodud võlakapitali osakaal (50%).

Kokkuvõttes saab järeldada, et WACCi juhendis kasutatavad riigiriski ja võlakapitali riskipremia suurused on piisavad, sest nende põhjal arvatud tegevusvaldkondade võlakapitali hinnad on üldjuhul (v.a maagaasi jaotusvõrguettevõtjad seoses seotud osapoolte kõrgete intressimääradega) kõrgemad võrreldes ettevõtjate tegelike võlakapitali hindadega. Tegelikud võlakapitali osakaalud on oluliselt madalamad kui WACCi juhendis kasutatud osakaal. Riiklikult reguleeritud ettevõtlus on madala riskiga, sest lisaks garanteeritud turule puudub teenuse müügirisk. Põhjendatud müüгимahu languse korral on reguleeritud ettevõtjatel alati võimalik taotleda madalamal müüгимahul põhinevat teenuse hinda.

Hinnang põhivõrgu elektrivarustuse kvaliteedile

Konkurentsiamet analüüsis siseriiklike ja piiriüleste ühenduste töökindlust ning andis soovitusel seadusandluse täiendamiseks. Analüüsi läbiviimise ajal ei sisaldanud õigusaktid otsest nõuet tagada piiriüleste ühenduste puhul teatavat kvaliteeti. Piiriüleste ühendustena vaadeldi Eesti ja Soome vahelisi alalisvooluühendusi EstLink 1 ja EstLink 2 ning Eesti ja Läti vahelisi vahelduvvooluühendusi L354 Tsirguliina-Valmiera ja L301 Tartu-Valmiera. Varasemalt on amet juhtinud tähelepanu, et kehtivas seadusandluses ei ole sätestatud piiriüleste alalisvooluühenduste kvaliteedinõudeid ning soovitavad sätestada alalisvooluühendusi puudutavad tehnilised nõuded.

Elering AS osutab elektri ülekandeteenust Eestis asuvatele põhivõrguga liitunud tootjatele, jaotusvõrkudele ja suurtarbijatele ning Venemaa, Soome ja Läti põhivõrgule. Elering AS peab süsteemihaldurina tagama süsteemi varustuskindluse ning kavandama ja juhtima tootmist süsteemis ning elektrienergia ülekannet põhivõrgus arvestades süsteemi tehnilisi võimalusi.

Elering AS-i siseriiklikud võrguteenuse kvaliteediindikaatorid näitavad, et perioodil 2014-2015. a on ettevõtja elektrivõrgus rikkete katkestuste arv võrreldes eelnevate aastatega vähenenud. Rikkete katkestuste näitajad on languse trendis, mis tähendab, et elektrivõrk toimib paremini. Samas on suurenenud plaaniliste katkestuste näitajad, mis näitab, et elektrivõrgus on kulunud remondile ja hooldusele rohkem aega, mis on nõudnud pikemat plaanilise katkestuse kestust.

EstLink1 ja EstLink 2 ühenduste näitajad on paranenud, tõusnud on kasutustundide arv, tehniline töövalmidus ja esinenud vähem katkestusi Samuti on nende ühenduste näitajad veidi paremad teiste samalaadsete ühenduste keskmisest näitajast. Tsirguliina-Valmiera a Tartu-Valmiera ühenduste kasutustundide arv on samuti tõusnud. Tsirguliina-Valmiera liini tehniline töökindlus on langenud, kuid Tartu-Valmiera tehniline töövalmidus on tõusnud.

Analüüsi tulemusena soovitas Konkurentsiamet täiendada seadusandlust piiriüleseid alalisvooluühendusi puudutavate tehniliste nõuetega. Lisaks soovitas amet Elering AS-il avaldada igal aastal statistika piiriülese alalisvoolu- ja vahelduvvooluühenduste näitajate osas, sh kasutamine energia ülekandes, tehniline töövalmidus, plaaniline katkestus, rikkeline katkestus.

Ülevaade veeteenuse hindade kooskõlastamisest perioodil 2011-2016

Konkurentsiamet on veeteenuse hinda kooskõlastanud alates ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniseadusesse (edaspidi ÜVVKS) sisse viidud muudatuste jõustumisest 1.11.2010. Nimetatud muudatustega anti hinnaregulatsiooni ülesanded kohalike omavalitsuste pädevusest Konkurentsiameti pädevusse. Amet analüüsis kuueaastase praktika põhjal regulatsiooni rakendamist koostöös valdkonna arenguga ning valdkonna arengust tulenevat teenuse hinda lülitatud kulutuste muutumist.

Valdkonnas on nimetatud perioodil tehtud palju investeeringud (vee- ja reoveepuhastamise süsteemid, vee- ning kanalisatsioonitorustike rekonstrueerimine, puuduvate süsteemide ehitamine jne). Investeeringute tulemusena on oluliselt paranenud joogivee kvaliteet ning suur samm edasi on astunud ka keskkonnanahoiu mõttes. Kuigi veeteenuse hinda ei lülitata toetuste abil (Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfond jne) teostatud investeeringuid, on veeteenuse hinna tõusu põhjustanud projekti toetaja nõutud omaosalus.

Läbiviidud analüüsi tulemusena saab öelda, et ameti hinnaregulatsioon on kuueaastase perioodi jooksul hästi rakendunud ning andnud veeteenuse hinna kehtivusaja puudumisest tingituna signaali kuluefektiivsuse saavutamiseks.

Kooskõlastatud veeteenuse hind on küll pidevalt kasvanud, kuid sellel on erinevad kaalukad põhjused:

- investeeringud veemajandusse;
- elektrienergia koguse kasv seoses paremate joogivee kvaliteedinäitajate saavutamisega ja reovee nõuetekohase kogumise ja puhastamisega;
- ettevõtjate tegevuspiirkonna laienemine hajaasustusaladele;
- keskkonnatasude kasv.

Konkurentsiameti eesmärk on olla poliitiliselt sõltumatu ja objektiivne regulaator, mis on nii tarbijate kui vee-ettevõtjate seisukohalt õiglase veeteenuse hinna kujundamisel vältimatuks eelduseks.

Siseriiklike kirjade kandekiirus

Eestis kehtestab valdkonna eest vastutav minister universaalse postiteenuse (UPT) hinnad Konkurentsiameti ettepanekul. Postiseaduse kohaselt peavad UPT tasud olema taskukohased. Samal ajal tuleb järgida ka kuluefektiivsuse põhimõtet. Kui praegu kehtiv süsteem 2009. aastal kehtestati, siis võis väita, et taskukohased tasud olid samal ajal ka kulupõhised. Nüüdseks on teada, et taskukohaste tasude muudatused on alates 2009. aastast olnud väiksemad, kui sama perioodi UPT kulude kasv.

UPT kirisaadetiste arv on vahepeelsel ajal (2009 – 2015) oluliselt langenud, mis tähendab, et kasutajate vajadus teenuse järele on märkimisväärselt väiksem. Selle põhjuseks võib tuua nii elektrooniliste kirjavahetuse kasvu kui ka alternatiivsete kanalite ja teenuste esile kerkimist postiteenuste turul. UPT kogumisse kuuluvate teenuste kasutatavust tervikuna on tugevalt mõjutanud pakiautomaatide võrgustiku levik. Saadetise postitamiseks ei pea enam minema postkontorisse, vaid seda saab üle anda näiteks pakiautomaatide vahendusel.

UPT siseriikliku lihtsaadetisena edastatava kirisaadetise kvaliteet on sätestatud postiseaduses. Selle kohaselt tuleb 90% kirjadest toimetada saajani hiljemalt üleandmise päevale järgneval tööpäeval (D+1). Selline põhimõte ja kvaliteedi nõue on kehtinud muutumatuna juba üle kümne aasta. Nõude täitmise kontrollimiseks on Konkurentsiamet aastate jooksul viinud läbi kontrollpostitust. Üldjuhul on tulemused jäänud nõutud taseme lähedale. Mõnel aastal on tulemus olnud veidi üle 90% ja mõnel aastal paar protsenti madalam.

Samas näeb postiseadus ette ka alternatiivse võimaluse, kus kiri edastatakse saajale üleandmise päevale järgneval kolmandal tööpäeval (D+3). Ka sellise teenuse puhul peab nõutud aja jooksul jõudma kohale 90% kirjadest. UPT teenuse osutaja Omniva ei ole aga UPT raames sellist alternatiivi kasutajatele pakkunud. Kui vaadata lähinaabreid, siis näiteks Soomes (D+2), Norras (D+2), Taanis (D+5), Lätis (D+3), Leedus (D+3) on sarnane (pikema edastamise ajaga) teenus olemas ja praktika näitab, et sellise teenuse järele on ka vajadus. Näiteks Lätis kasutab D+3 teenust ligi 80% kirja saatjatest ning vaid 20% kasutavad kiiremat (D+1) teenust. Tõenäoliselt on sarnane vajadus olemas ka Eestis. Postiteenuse kasutaja jaoks tähendab D+3 kandekiirus mõistlikku alternatiivi saadetiste puhul, mille kohale toimetamine ei ole ajakriitiline või mille saatmist saab kasutaja ette planeerida.

Hiljuti Eesti elanike hulgas läbi viidud postiteenuste uuringust selgus, et kirja saatmise kiirus ei ole enamike inimeste jaoks määrav, kui kirja on võimalik saata ka soodsama hinnaga (MediaCom Trendmark uuring jaanuaris 2017). Seega on soovitatav viia teenuse osutamine vastavaks tarbijate muutunud vajadustega, kus mitteajakriitiliste saadetiste edastamiseks on olemas ka soodsam alternatiiv.

Ühe ja kolmepäevase edastamiskiiruse puhul tekib hinnavahe, kuna teenuse osutaja saab pikema kulgemisajaga kirjade puhul ette planeerida, millisel päeval ja millise kanderingiga kirjad saajani toimetada. Kanderingide planeerimine ja mahtude efektiivsem jaotamine nende vahel aitab kokku hoida eelkõige tööjõukulusid ja teha teenuse osutamine kulude mõistes efektiivsemaks.

Viimase seitsme aasta trendid on viinud olukorrani, kus kehtivad UPT taskukohased tasud ei kata põhjendatud UPT kulusid. Sellise olukorra tarbeks on postiseaduses ette nähtud süsteem, millega nimetatud vahe katta. UPT osutaja jaoks on selliste kulude, kus müügihind ei kata tegelikke põhjendatud kulusid, puhul tegemist ebamõistlikult koormavate kuludega. UPT osutajal on õigus taotleda Konkurentsiametilt taoliste kulude hüvitamist, mida UPT osutaja Omniva on kõikidel aastatel ka teinud.

Vahendid hüvitise jaoks korjatakse postiturult UPT-ga sarnastelt teenustelt, lähtudes edastatud saadetiste arvust. Nendeks teenusteks on kirisaadetiste ja postipakkide edastamine tegevusloa alusel. Eesti probleemiks on aga see, et postiturg on väga väike ja UPT makse kogumise aluseks olevad teenused moodustavad vaid ühe osa kogu postiturust. Mõningase üldistusega võib öelda, et kogu hüvitamise süsteemi kasutusel oleku aja on UPT makse tasujateks olnud UPT osutaja ise ja vähesel määral ka AS Express Post. Kuigi hüvitise fond on aastate jooksul oma eesmärgi täitnud, siis võib väita, et selline süsteem Eestile pigem ei sobi. Vaadates kasvõi asjaolu, et hüvitise vajaja on samal ajal ise suurim hüvitise katte allikas. Konkurentsiamet pooldab alati vaba konkurentsi valdkondades, kus see on vähegi on võimalik. Paraku on Eesti postiturg väike ja osalejaid vähe, mistõttu ei saa jääda lootma ainult konkurentsile. Piisavat konkurentsi võib Eestis täheldada vaid kullerpostiteenuse osas, kuid see teenus ei ole UPT-ga vahetult võrreldav, kuna sisaldab erinevaid lisandväärtusi.

Kui soovida hoida UPT tasusid taskukohastena, kaotades samal ajal UPT hüvitise, siis üheks võimaluseks on luua UPT siseriikliku lihtsaadetisena edastatava kirisaadetise teenusele alternatiivina juurde D+3 edastamise kiirusega variant, mis vastaks ka teenuse kasutajate ootustele ja soovidele ning ei vajaks postiseaduse muutmist.